

SVOBODNA SLOVENIJA | 85 LET

ESLOVENIA LIBRE

Glasiilo Slovencev v Argentini

www.svobodnaslovenija.com.ar

Svobodna Slovenija

svobodna.slovenija

Leto LXXXV | 4. oktobra 2026 - Buenos Aires, Argentina | Št. 20

MLADINSKI DAN *na Pristavi*

Letos nam je končno uspelo! Sonce nas je spremljalo ves dan in po toliko letih, ko smo z enim očesom gledali v nebo in z drugim preverjali vremensko napoved, smo lahko dežnike pustili doma.

Že od jutra se je na Pristavi zbiralo veliko ljudi. Mladi iz različnih domov, družine, prijatelji in vsi tisti, ki se vsako leto radi vrnejo, da skupaj preživimo lep dan. Pristava je bila spet polna življenja, pogovorov, smeha in tistega posebnega vzdušja, ki ga znamo ustvariti samo, ko smo vsi skupaj.

Letos nam je bilo vreme res naklonjeno, zato smo lahko končno izpeljali tudi športna tekmovanja. Nekateri so se borili za zmago, drugi pa predvsem za to, da bi do konca tekme še lahko dihal! Ampak najpomembnejše je bilo, da smo se lahko skupaj igrali, spodbujali in uživali.

Po dviganju zastav smo stopili v kapelo, ker smo skupaj se zahvalili Bogu, da lahko še delamo skupaj naprej in se dobivamo na naši lepi Pristavi.

Čez dan se je Pristava napolnila z ljudmi, ki so prišli, da bi se srečali s prijatelji, pokleptali, kaj dobrega pojedli in uživali v skupnem dnevu. Posebno mesto v letošnjem dnevu je imel tudi kulturni program.

Popeljal nas je med velike osebnosti, znane obraze in predmete, ki so skozi leta postali del naše zgodovine. Nekateri so nas spomnili na lepe trenutke, drugi na ljudi, vsi skupaj pa na tisto, kar nas povezuje in zaradi česar je Pristava za marsikoga veliko več kot samo kraj. Bilo je lepo obujati spomine, prepoznavati znane zgodbe in se ob njih tudi pošteno nasmejati. In ko smo že mislili, da dan lepo končuje, nas je spodaj čakala še skupina Potomci! S svojo glasbo so poskrbeli, da se dan ni končal kar tako. Peli smo, plesali, se smejali in še zadnje moči, ki so nam ostale po celem dnevu, porabili na plesišču. Težko bi si želeli lepšega zaključka!

Ob koncu dneva, ko se je Pristava počasi praznila, je ostal tisti lepi občutek, ki ga ima-

mo po uspešnem srečanju. Utrjeni, ampak veseli. In predvsem hvaležni. Hvaležni vsem, ki ste prišli, tekmovali, navijali, pomagali in z nami preživeli dan. Hvaležni vsem mladim, ki ste vložili svoj čas in energijo, da je vse skupaj lahko uspelo.

Vsako leto se znova zavemo, da Mladinski dan ni samo še ena prireditev na našem koledarju. Je priložnost, da se srečamo, da utrdimo prijateljstva, da ustvarimo nove spomine in da se spomnimo, zakaj je tako pomembno, da še naprej ohranjamo to, kar so nam predali naši predniki.

Dokler se bomo znali zbirati, sodelovati, se skupaj veseliti in Bogu zaupali, bodo naši domovi še naprej živeli.

Hvala vsem, ki ste bili del letošnjega Mladinskega dne. Se vidimo naslednje leto! In če lahko kaj prosimo ... naj nas sonce še enkrat obišče!

Pristavska mladina

SKUPŠČINA MESTA BUENOS AIRES ODLIKOVALA MARJANA GRUMA

Preteklega 23. septembra je v dvorani Jau- retche palače zakonodajne skupščine mesta Buenos Aires potekala slovesnost, na kateri je bil naš stari znanec **Marjan Grum** imenovan za **izjemno osebnost na področju likovne umetnosti in kulture mesta Buenos Aires**.

15. decembra lani je bila predstavljena monografija o njem z dvojezičnim besedilom, o čemer smo že pisali. Dogodek je potekal v njegovem »conventillu«, vendar šele potem, ko je bila knjiga predstavljena tudi v Sloveniji

in zamejstvu. Omeniti velja tudi, da je Marjan v Sloveniji prejel Erlichovo priznanje.

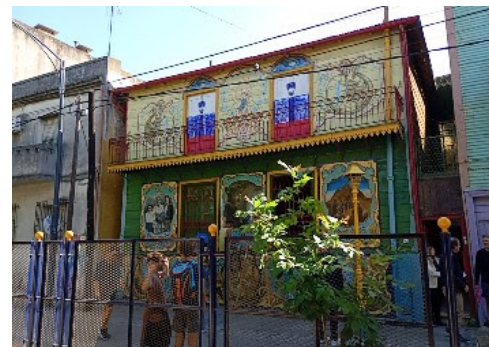
La Boca je središče umetnikov in boemov. V njem se vrstijo ateljeji, na ulicah srečamo pevce in plesalce tanga, slikarje in kiparje. Med temi umetniki je tudi naš Marjan Grum. V četrti je dobro poznan. Ko je kot otrok skupaj z mamo, dvema bratoma in sestro prišel v Argentino, mu imena niso prevedli, zato je tudi tukaj ostal Marjan; seveda pa se njegovo ime v španskem jeziku izgovarja kot Marhan. Nekaj let je bil celo predsednik društva umetnikov v La Boci. Tudi njegova žena Beatriz je umetnica in zelo dobra slikarka – resnično zelo dobra.

Predstavitve je odprla poslanka Bárbara Rossen, ki je bila tudi pobudnica tega priznanja. Besedo je nato predala veleposlanici Republike Slovenije Tini Vodnik. Svoje mesto kot Marjanov kolega na področju umetnosti je imel tudi umetnik, raziskovalec in profesor Andrés Bestard Maggio, nekaj besed pa je seveda spregovoril tudi slavljenelec sam. Poleg

številnih predstavnikov slovenske skupnosti so bili navzoči tudi vsi člani diplomatskega zbora Veleposlaništva Republike Slovenije, predstavnik Slovenske kulturne akcije, obiskovalca iz Slovenije in drugi.

Marjan, ki je sicer skop z besedami, nam je odgovoril na vprašanje, ali ga je priznanje mesta Buenos Aires presenetilo: »Da, seveda me je presenetilo! Po toliko letih dela je lepo prejeti takšno priznanje.«

Njegova žena Beatriz je dodala: »Rada bi

poudarila veliko pripravljenost veleposlanice Vodnik, da nas podpira in nam izkazuje čast s svojo prisotnostjo, tako že ob predstavitvi monografije kot seveda tudi zdaj, skupaj z vsemi člani veleposlaništva.«

Sledilo je običajno druženje in klepet med navzočimi ter pokušina potice, dokler niso gostje postopoma začeli zapuščati dvorane.

Rok Fink
Lektorirala: Tjaša Lorbek

OBRNILI SMO 77. LIST ŽIVLJENJA skupnosti v Mendozi

Praznovanje se je začelo z zahvalno sveto mašo, ki jo je daroval pater Gašper Mauko. Slovesnost sta z ubranim prepevanjem obogatila Slovenski moški zbor iz Buenos Airesa in Slovenski zbor iz Mendoze. Na koncu pridige je pater Gašper dejal: »Dan, kot je današnja obletnica Slovenskega društva v Mendozi, ni le dan, ko obujamo spomine in slavimo preteklost, temveč je predvsem hvaležno priznanje sedanjim prizadevanjem za ohranjanje bogastva slovenske identitete v objemu mogočnih Andov, in iskrena želja, da se ta slovenski »maraton« nadaljuje tudi v prihodnosti. Naj vsa ta prizadevanja spremlja Božji blagoslov, kakor je to izrazil avtor psalma v svoji molitvi: »O Bog, usmili se nas in blagoslovi nas, razsvetli svoj obraz nad nami!«

Preden so zbrano skupnost postregli s kosilom, je Slovenski moški zbor iz Buenos Airesa izvedel nekaj pesmi iz svojega repertoarja,

s katerimi je navdušil občinstvo. Ob sklepu predstavitev se je predsednik Slovenskega društva v Mendozi Tine Šmon, zboru zahvalil za obisk, jim čestital za nastopa – tako v kulturnem centru Cristoforo Colombo v Godoy Cruz večer prej kot ob tej priliki – ter članom izročil darila.

Vajeti dogajanja sta nato prevzela Zofia Štumberger in Emil Nemanič in prebrala pomenljivo pozdravno besedilo ob obletnici društva. Posebej sta izpostavila otroke, s katerimi smo ob tej priliki praznovali tudi otroški dan.

Kot eden najpomembnejših trenutkov praznovanja je bila predstavitev plakata – plod raziskovalnega dela, ki ga je opravil arhiv društva – na katerem so zbrani vsi upravni odbori društva preteklih sedeminsedemdesetih let. S tem priznanjem so želeli počastiti nesebično delo, zavezanost in predanost številnih ljudi.

Sledilo je prijateljsko kosilo. Glavna jed so

bile izvrstne krvavice, ob spremljavi krompirja in kislega zelja, za najmlajše pa je bil pripravljen poseben meni s hamburgerjem in ocvrtim krompirčkom.

Mladi iz društva so organizirali tradicionalni srečelov, z namenom zbiranja sredstev za potovanje, ki ga bodo izvedli v mesecu novembru z obiskom skupnega mladinskega dne v Buenos Airesu, kjer se bodo srečali z mladino tamkajšnje slovenske skupnosti. Obenem sta na dvorišču našega doma odmevala smeh in vrišč otrok, ki so se zabavali ob klasičnih igrah, kot so plezanje po spolzkem deblu, vlečenje vrvi in tekmovalstvo v skakanju z vrečami.

Praznovanje se je zaključilo v vzdušju globalnega bratstva, ko so se glasovi vseh prisotnih združili v petju ljudskih pesmi tako iz Slovenije kot iz Argentine.

Fric Šmon

TABORJENJE v Los Penitentes 2026

Po dveh mesecih čakanja je končno prišel čas za naš zimski tabor. In lahko rečemo, da se je splačalo počakati. Od petka, 4., do nedelje, 6. septembra, smo se ponovno zbrali v naši ljubi Koči v Los Penitentes, da bi uživali v pustolovščini, obdani z gorami, snegom, igrami in smehom.

Tokrat nas je bilo 29 otrok in 13 očetov, en dan pa nas je spremljal tudi naš dragi duhovnik Gašper Mauko. Vihar preteklih dni je za več tednov zamaknil vzpon v visokogorje, vendar nam je podaril ogromno snega in po dolgem čakanju nam je bilo končno naklonjeno lepo vreme, da smo lahko v njem uživali.

Prijateljstvo kot pot

Tisto, kar nas vsako leto spodbuja, da se vrnemo, je želja, da bi skupaj rasli in okrepili naše prijateljske vezi ob Kristusu, se naučili deliti, podpirati drug drugega, se spoštovati in delati kot ekipa.

V soboto smo bili veseli Gašperjeve družbe, ki nas je poleg tega, da nas je čez dan spremljal in z otroki delil trenutke igrivih snežnih vragolij, obdaril tudi s katehezo o Jezusovi zapovedi ljubezni, ki smo jo spoznavali skozi prisposodobno velikega dežnika. Ta dežnik ljubezni »pokrije« vsa Božja pravila in nas hkrati ščiti pred »mrzlim dežjem« slabih dejanj ter vplivov. Našo povezanost v skupnosti pa smo ponazorili s podajanjem klobčiča volne med seboj – kot živo znamenje, da je Jezus tisti, ki nas tesno prepleta in povezuje. To je bil trenutek, ko smo se ustavili in razmislili, kako lahko to ljubezen prenesemo v naše vsakodnevne odnose in še posebej v naš način živ-

ljenja v skupnosti.

Tri skupine, veliko izzivov

Za dejavnosti in igre se je četa razdelila v tri skupine:

- Planinci
- Zimski pesniki
- Mi sneženi

Med taborjenjem se je morala vsaka ekipa spopasti z različnimi izzivi, pri katerih nista bili pomembni le spretnost in hitrost, temveč tudi skupinsko delo, ustvarjalnost, tovarištvo in individualni trud. Vsaka skupina si je izbrala ime, pripravila pesem in skeč. S svojo ustvarjalnostjo so nam podarili veliko smeha in presenečenj ob dobrih rezultatih, ki so jih dosegali. Po številnih preizkušnjah, smehu in zdravi tekmovalnosti je bila letošnja zmagovalna skupina Zimski pesniki. In čeprav je bila ena ekipa zmagovalna, je bil resnični cilj, da bi vsi lahko odkrili, da takrat, ko vsak prispeva sebe najboljšega, celotna skupina raste in se krepi.

Sneg, adrenalin in veliko padcev

Sneg je bil eden glavnih protagonistov tega tabora. Izkoristili smo razmere, za katere je poskrbel sneženi vihar, posebej za spuščanje po zasneženih strminah z znamenito »chancha«. Te naše »pujse«, kot bi jim dobesedno rekli po slovensko, so bile »krive« za skoraj neobvladljive hitrosti, nepričakovane »polete«, padce in seveda ogromno smeha. Kajti če je tem vragolijam kaj skupnega, je to, da padci precej manj bolijo, ko so zraven prijatelji, s katerimi jih lahko delimo.

Doživeli smo lahko tudi enega najbolj po-

sebnih trenutkov tega konca tedna: opazovanje nočne predstave med spustom z baklami po smučišču v Los Penitentes. Sredi gora in obdani s snegom je bilo opazovanje luči, ki so se spuščale po pobočju, nepozabna izkušnja za velike in male.

In kot na vsakem dobrem taboru tudi hrane za obnovo energije ni manjkalo. Med obroki preteklega vikenda smo posebej uživali v tradicionalnem golažu, ki je bil po urah uživanja na svežem zraku in toplem soncu še posebej dobro sprejet.

Spomini za domov

Ob zaključku tabora je vsak otrok prejel svojo medaljo taborjenja »Los Penitentes 2026«. Bolj kot spomin ta medalja predstavlja vse, kar smo doživeli v teh treh dneh: igre, izzive, prijateljstvo, sneg, skratka prav vsakega izmed skupnih trenutkov. Predstavlja pa tudi trud vseh tistih, ki so omogočili ta tabor: trinajstih očetov, ki so poskrbeli za splošno organizacijo ter spremljali in vodili dejavnosti.

Do naslednjega taborjenja

Končno smo se spet srečali. Vreme nam je podarilo neverjetne dni. Domov smo se vrnili utrujeni, a pripravljeni, da naslednji dan spet sedemo v šolske klopi. Zagotovo z veliko zgodbami vrednih pripovedovanja, pa tudi s kakšnim padcem, vrednim spomina. Za nami je torej še ena izmed čudovitih izkušenj, ki nam prikljče nasmeh na usta, zasidrana v trajnem spominu naših življenj.

Do naslednjega taborjenja pa: »Na svidenje, Penitentes!«

Slovenska šola sv. Cirila in Metoda - Mendoza

ARHIV Društva Slovencev v Mendozi

Ob 10. obletnici delovanja podružnice Odbora za zgodovinske študije Godoy Cruz (v provinci Mendoza) je bilo 28. avgusta 2026 v prostorih nekdanje kleti Arizu – objektu kulturne dediščine, ki ga je lokalna skupnost Godoy Cruz ponovno pridobila v svojo uporabo – organizirano srečanje arhivov iz province Mendoza. Dogodek je podprl Arhiv Slovenskega Društva v Mendozi, pri njem pa so sodelovale tudi njegove arhivistke: Maria Inés Fink, Macarena Nemanič, Graciela Jerovšek in Angelica Čad.

V okviru srečanja so bile predstavljene vsebine o pomenu ohranjanja kulturne dediščine ter prikazano delo in metodologije številnih arhivov iz celotne province Mendoza.

Na srečanju so se poklonili tudi članom skupnosti, ki so na različne načine prispevali k ohranjanju lokalne zgodovinske dediščine. V tem okviru je bila Bibiana Bajda počaščena z nazivom »Varuhinja dediščine in živega spomina«. Kot hči Martina Bajde in vnukinja Petra Bajde je podedovala in nadaljuje družinsko tradicijo obdelave lesa. Hkrati skrbi za ohranjanje zapisov in orodij svojih prednikov, povezanih s sodarstvom, obrtjo teh »varuhov vina«. Med letoma 2000 in 2005 sta Martin Bajda s svojimi otroki iz kleti nekdanje kleti Arizu pridobila sode in kadi – natančneje rustične posode iz tesanega hrastovega lesa s prostornino do 5.000 litrov. Pri tem je Bibiana rešila različne predmete, ki bi bili sicer izgubljeni. Ko so nekdanjo klet obnovili in ustanovili arhiv kleti Arizu, so te predmete vrnili na mesto njihovega nastanka; danes so del zbirke dediščine. Med predmeti, ki jih je rešila Bibiana in predala arhivu kleti Arizu, so: zapisi o trgovini, najrazličnejše originalne etikete, brošure in napisi, negativni formata A4 (ki prikazujejo notranjost in zunanost kleti), uokvirjene črno-bele fotografije, clapé (francoska beseda za pokrove odprtih na sodih in kadeh) ter reliefni izrezljani elementi z napisom ARIZU.

Izkušnje, deljene na tem srečanju, so za naš Arhiv izjemnega pomena; njihova praktična uveljavitev nam omogoča, da svoje dokumentarno gradivo ponudimo, kot vir za raziskovanje in ozaveščanje javnosti ter tako osvetlimo prispevek Slovencev k skupnosti v Mendozi.

Arhiv Slovenskega Društva v Mendozi s tem utrjuje svojo navzočnost v lokalnem akademskem okolju in širši skupnosti. Arhiv, ustanovljen leta 2019, je od julija 2024 zastopan v podružnici organizacije »Junta de Estudios Históricos de Mendoza« (Svet za zgodovinske študije Mendoza) v Godoy Cruzu, s predstavnico Angelico Čad.

Macarena Nemanič

NAŠ POGOVOR | Ob. 60 letnici Zveze slovenskih mater in žena

Letos Zveza slovenskih mater in žena praznuje 60 let delovanja. ZSMŽ je ena najdražjih organizacij naše slovenske skupnosti, ki deluje v tišini in pomaga pomoči potrebnim rojakom. Na prijeten pogovor so se odzvale tri predstavnice Zveze: Metka Erjavec Tomazin, sedanja predsednica ZSMŽ, Alenka Prijatelj, prejšnja predsednica Zveze in Polona Makek, dolgoletna odbornica in Predsednica odseka Zveze v San Martinu.

→ Hvala za vaš čas in da ste se prijazno odzvali vabilu na ta pogovor. Najprej bi vas prosil, da se na kratko predstavite.

Metka Erjavec Tomazin: Sem Metka Erjavec Tomazin, sedanja predsednica ZSMŽ.

Alenka Prijatelj: Sem Alenka Prijatelj, rojena v Ljubljani l. 1941, v Argentino sem prišla l. 1948. Tukaj sem hodila v šolo in tudi na univerzo. Z Jožetom Pozničem sva si ustvarila dom v Ramos Mejía in imela tri otroke. Že kot študentka sem se aktivno udeleževala dejavnosti študentskih in mladinskih organizacij v skupnosti, že leta 1972 sem pa začela poučevati v Slomškovi šoli. Z nekaterimi presledki sem poučevala skozi več kot 30 let, nekaj časa tudi vodila šolo in prevzela delo šolske referentke pri Zedinjeni Sloveniji.

Polona Makek: Sem Polona Marolt poročena Makek. Rodila sem se na Verdu pri Vrhniki in letos dopolnila 90 let. Leta 1953 sem spoznala Andreja Makek, s katerim sem se leta 1958 poročila. Imam tri otroke Andreja, Lučko in Cecilijo, tudi štiri vnuke in enega pravnuka.

→ Koliko let sta že članici Zveze mater in žena? Kako se je Zveza tekom desetletij in generacij spreminjala? Ali so se prvotni cilji kaj spremenili?

M. E. T. : Sem že 21 let v centralnem odboru. Kot vsaka ustanova se je po več desetletjih in generacijah tudi Zveza spremenila!

A. P. : Leta 2009 sem aktivno pristopila k Zvezi slovenskih mater in žena, vsa leta prej pa sem se udeleževala raznih sestankov in prireditvev, ki jih je Zveza organizirala.

Seveda se je tekom desetletij vse zelo spremenilo. V naši skupnosti smo imeli zelo dosti neverjetnih osebnosti, ki so z veseljem sodelovale z Zvezo: gospe, ki so z nami delile svoje znanje, najsi bo v kuhinji ali pri ročnih delih, s predavanji, in še bi lahko naštevala. Imele smo mesečne sestanke in udeležba je bila res velika. Vse to je seveda potekalo v najboljši slovenščini.

A življenje teče naprej in sedaj je nastala velika vrzel. Naši mladi so rojeni in študirani v Argentini in težje obvladajo slovenščino.

Naše družabno življenje je sedaj bolj osredotočeno na lokalni dom, tu so pa potrebe drugačne. Vendar ni prireditve, kjer ne bi sodelovale naše žene, vedno so aktivne in to se tudi zelo pozna.

Glavni cilj: posredovati našim otrokom in vnukom slovenske narodne in verske vrednote, pa ostaja, saj je tudi v današnji dobi delo in učenje starih mam v družini nepre-

cenljivo. Danes celo bolj kot prej, ko so mlade mame tudi v službah. In če želimo, da se naša slovenska skupnost v Argentini še naprej ohranja, moramo tudi stare mame biti prisotne pri vzgoji svojih vnukov.

To je velik zaklad naše skupnosti, posebej sedaj, ko so nove generacije prevzele vodilna mesta. Tudi v šoli vidimo s ponosom, kako naši vnuki radi prevzemajo učiteljska mesta, čeprav imajo mogoče čisto drugo univerzitetno izobrazbo. V njih še gori zavest pripadnosti slovenskemu narodu in po zgledu prednikov tudi oni darujejo svoj prosti čas v dobrobit skupnosti.

“ Glavni cilj: posredovati našim otrokom in vnukom slovenske narodne in verske vrednote, pa ostaja, saj je tudi v današnji dobi delo in učenje starih mam v družini neprecenljivo. ”

→ Polona, sogovornici sta mi zaupali, da ste najdaljša članica Zveze mater in žena. Koliko let ste že članica in kaj vas je spodbudilo, da ste se Zvezi pridružili?

P. M. : Ker so bili moji otroci že samostojni in moč še v službi sem razpolagala s prostim časom in zato pristopila k Zvezi slovenskih Mater in Žena v San Martinu leta 2002. V tistem času je bila predsednica gospa Ančka Podržaj in me že na drugem sestanku naprosila, da bi zastopala San Martín pri Centrali. Ker nisem nobene gospe iz Centrale dobro poznala, me je ona spremila na prvi sestanek in me predstavila. Od tistega časa in vse do danes sem v odboru Centrale.

→ Katere osebe, ki so vodile Zvezo mater in žena v preteklosti, so na vas pustile najbolj pomembne vtise in vam podale nepozabne nauke in spomine?

P. M. : Najlepše vtise v Zvezi sta meni pustili gospa Linca Dobovšek in gospa Irena Fajdiga. Linca je bila z dušo in srcem pri Zvezi. Poleg tega, da je skrbela vedno, da je Zveza napredovala in dobivala dovolj dohodkov, se je zanimala za vsako od nas, ki smo bile na seji. Bila je v vseh detajlih za čisto vsako stvar, ki se je dogajala pri Zvezi, kadar so se tiskale kartice za praznike, kadar se je organizirala rifa, kadar se je dobil kakšen dar ali ko so se delile podpore, vedno je imela vse napisano in je potrjevala vse malenkosti. Njena ljubeznivost in odprtost do vsakega človeka mi je še danes za zgled pri Zvezi in izven nje, ker z dobro voljo in delom se veliko doseže.

Gospa Irena je na vsakem sestanku predstavila neko kulturno misel in vedno se je zelo trudila, da je bilo nekaj posebnega in drugačnega. Vsakič nas je presenetila s kakšno pozornostjo. Posebno važnost je polagala na

junijske spominske sestanke. Ta predanost me je navdihnila za organizacijo sestankov v San Martinu.

Leta 2002, ko sem pristopila k Centralni Zvezi, so bile v odboru: gospa Pavlinka Dobovšek kot predsednica in gospe Tonča Rožanec, Irena Fajdiga, Mirjam Rant, Marta Jelčnik in zastopnice vseh krajevnih odsekov. Na vsakem sestanku je imel dr. Jure Rode duhovno misel in večkrat tudi predavanje.

V začetnih letih so se zelo trudile za ohranjanje kulturne in gastronomske dediščine Slovenije. Organizirale so večerje, posvečene slovenskim pokrajinam, in kuhale tipične jedi tistega dela Slovenije. Za Božič so postavljale jaslice in organizirale molitve in kajenje.

Važen dogodek pri Zvezi je bila izdaja kuharske knjige gospe Mire Ecker. Po njeni smrti so sinovi podarili vse njene recepte Zvezi s pogojem da se izda knjiga. Pri sestavi knjige je bilo ogromno dela. Iz ljubezni in spomina na lepa doživetja z gospo Miro, sva to delo prevzeli hčerka Lučka in jaz. Vse recepte je bilo treba razdeliti na vrste hrane in pretipkati na računalnik. Vse stroške izdaje je prevzela družina Zupan, knjiga je bila tiskana v dveh izdajah in ves dobiček prodaje je bil podarjen Zvezi.

→ Kaj vama osebno pomeni Zveza slovenskih mater in žena? Kaj vaju je navdihnilo, da sta najprej vstopila v Zvezo in potem prevzela odgovornost predsedstva Zveze?

A. P. : Kot sem že omenila, sestanki in dobrotelost. Že v prvih letih v Argentini, ko številni niso imeli nobenega zdravstvenega zavarovanja, je Zveza organizirala spremljanje bolnikov v bolnišnicah, obisk osamelih rojakov v domovih za starejše in tudi denarno pomoč potrebnim. V odboru smo se trudile, da se vse to delo nadaljuje in zato sem tudi sama prevzela predsedniško mesto.

M. E. T. : Osebno sem čutila, da pomagamo starejšim in družinam s potrebami z denarjem in sredstvi, ki omogočajo tudi nekateri profesionalni ljudje! Sedaj se tudi to bolj spreminja. Če pogledam nazaj, ko sem bila še v mladih letih, sem z ljubeznijo in potrpljenjem navdušeno pomagala, kar so me naprosili. Imele pa smo tudi zanimiva predavanja!

→ Alenka: Prostovoljno delo je značilno za slovensko skupnost v Argentini. Praktično vse dejavnosti so prostovoljne in ne iščejo materialnega dobička. Vaša Zveza pa celo gmotno in z deljenjem paketov podpira rojake, ki so potrebni pomoči. Kje dobite sredstva za to pomoč?

A. P. : Tako je, vse delo je prostovoljno, iz idealizma. Za podporo Zvezi oz. potrebnim rojakom pa sodeluje vsa skupnost. Vsi vedo, da so med nami osebe, predvsem starejši samski rojaki, večkrat tudi družine, potrebni denarne pomoči in v ta namen rojaki darujejo Zvezi, ki njihov dar posreduje naprej. Letno imamo dve večji denarni nabirki: 3. nedeljo v oktobru, ko se v Argentini praznuje materinski dan in še decembra, ki smo jo imenovali Miklavžev dar.

→ Kako bi v kratkem odstavku predstavile

Zvezo mladi slovenski ženi ter jo povabile, da bi se vam pridružila?

A. P. : Danes je to težje, ker imajo mlade žene svoje službe. Vendar se vedno lahko najde čas, če vidiš da tvoj rojak potrebuje pomoč in ti lahko daruješ malo svojega časa v ta namen.

P. M. : Mladi slovenski ženi v Argentini se lahko predstavi Zvezo na veliko načinov, povabila sem jih na sestanke, na izlete in na zakuske. Na informativno desko v Domu San Martín sem obesila fotografije našega delovanja in lepo vabilo k sodelovanju, a jih enostavno ne zanima. Edino, kar dosežem - in to s pomočjo odbora Doma - je, da prinesejo pecivo, kadar imamo Misijonsko tombolo v San Martinu ali kadar je nabirka za podpore. Če razširimo na ostale odseke, po pogovorih na sestankih Centralne Zveze, se dogaja približno isto. V vseh domovih imajo kakšno akcijo za zbiranje denarja za Zvezo, vedno se predstavi kot socialna organizacija in vsi vedo, da delovna sila peša, ampak kadar se povabi k sodelovanju imajo vse mogoče izgovore. Danes na žalost hodimo na sestanke Centrale štiri osebe in hčerka Lučka, ki je prevzela blagajno Zveze za pomoč gospe Metki Tomazin.

“ Letno imamo dve večji denarni nabirki: 3. nedeljo v oktobru, ko se v Argentini praznuje materinski dan in še decembra, ki smo jo imenovali Miklavžev dar. ”

→ Alenka: Koliko let ste bila predsednica Zveze? Kateri je bil največji izziv v času vašega predsedovanja in na kateri dosežek ali projekt ste najbolj ponosna?

A. P. : Prevzela sem to odgovornost leta 2012, žal sem zaradi bolezni morala biti odsotna skozi celo leto 2016, a so takrat vse odbornice prevzele odgovornost vodstva in Zveza je normalno delovala naprej.

Potem je prišlo leto 2020. To je bila velika prelomnica, saj je bilo vsako druženje več kot leto dni uradno prepovedano. Do takrat smo se za seje in sestanke zbiral v Slovenski hiši, ta pa je v predelu mesta, ki je kar oddaljen od naših domov. Treba je bilo pomisliti, kako naj razdelimo zimske pakete, zato smo jih pripravile kar doma. Zbralo se nas je nekaj članic, ki smo živele v bližini in s pomočjo dobrih ljudi razdelile pakete po slovenskih domovih, tam pa so jih gospe raznesle njim, katerim so bili namenjeni. In tako je tudi ostalo.

Bližala se je naša vsakoletna prireditev, kaj naredimo? Ko je Zedinjena Slovenija pripravila lep video posnetek na YouTubeu za Spominsko proslavo, smo se tudi me odločile za

Metka Erjavec Tomazin

Alenka Prijatelj

Polona Makek

NAŠ POGOVOR | OB. 60 LETNICI ZVEZE SLOVENSkih MATER IN ŽENA

→ iz strani 3

filmček, in tako je nastala PREHOJENA POT. Treba je bilo priti do naših arhivov, včasih sem vozila v strahu, da bi me ustavila policija, vendar k sreči se to no zgodilo in nastal je res lep pregled našega dela. Sledila sta mu še dva, HVALA MATI za materinski dan leta 2020 in SKRINJA SPOMINOV leta 2021.

→ **Metka:** *Kako pa vidite Zvezo danes? Kateri so največji izzivi danes in mislite, da bodo v prihodnosti?*

M. E. T. : Pandemija je bil velik izziv za vse in tudi za Zvezo. Nehale smo hoditi v Slovensko Hišo na mesečne sestanke. Pozneje smo potem hodile malo časa k bivši predsednici, da smo zopet nadaljevale z našim delom, delile denar, zimske in božične pakete. Ko je predsednica zbolela, me je prosila, da prevzamem predsedniško mesto in sem sprejela, da je šlo po normalni poti naprej, in sicer pri meni na domu.

Kot največji izziv danes, mislim, da je prirediti nove članice. Sicer pa to ni nikoli bilo

lahko, sedaj še manj!

→ **Polona, v Zvezi ste zelo aktivni in ste tudi že vrsto let predsednica okrajnega odseka Zveze mater in žena v San Martinu. Kje so še drugi krajevni odseki Zveze in kaj delate?**

P. M. : V San Martinu je predsedništvo Zveze po gospe Ančki Podržaj prevzela gospa Marjeta Smersu Boltežar. Na žalost je po letu in pol neozdravljivo zbolela in sem med njeno boleznijo začela voditi sestanke. Po njeni smrti smo imele občni zbor, kjer so me izvolili za predsednico leta 2007. Na žalost v vseh teh letih nisem mogla dobiti naslednice.

V tistih letih so bili krajevni odseki v vseh slovenskih domovih, danes so pa še v San Justu, Moronu in San Martinu.

V San Martinu smo imele do pandemije leta 2019 redne mesečne sestanke in zelo lep obisk. Zadnja leta so prihajali tudi možje, ker so spremljali svoje soproge. Na teh sestankih smo imele vedno najprej duhovno misel, različna predavanja, kuhanje ali igre in zaključile s čajem, prigrizkom in klepetom. Pri važnih proslavah v Domu San

Martín smo sodelovale s pripravo kosila ali za kar smo bile naprošene. Po potrebi smo hodile pazit in obiskovat bolnike in osamljene. Večkrat na leto smo organizirali izlete, kateri so bili zelo obiskovani. Vsa ta leta smo dodajale nekaj denarja k podporam od Centrale in raznašale podpore in pake-te potrebnim iz našega okraja. Glede dela v drugih odsekih ne morem točno poročati. Po pandemiji je vse to zamrlo, ker je veliko naših članic in njihovih soprogov odšlo v večnost. Danes pri zvezi opravljamo samo še socialno delo.

→ **Alenka:** *Če bi ustanovnim članicam Zveze lahko poslali sporočilo ob tej visoki obletnici, kaj bi jim rekli?*

A. P. : Hvala za vse delo, ki ste ga začele pred 60 leti, čas, ki ste ga žrtvovale, ni bil zaman. Žene želimo v naših vnukih ohraniti zavest, da so potomci slovenskih junakov, ki so darovali svoja življenja za domovino Slovenijo in za vero. Ve ste nam v zgled, da še vedno nadaljujemo, kar ste ve začele in upamo, da bo tako še veliko let.

→ **Polona, katera je vaša največja želja za prihodnost Zveze?**

P. M. : Moja največja želja je, da Zveze kot socialno delo ne bi bilo potrebno, ker ne bi imeli rojakov v potrebi, ampak, ker to ni mogoče, si iz srca želim, da bi se Zvezi pridružilo vsaj nekaj mlajših moči, da bi Zveza živela naprej.

→ **Metka, kakšno sporočilo pa bi dali prihodnjim generacijam Slovencev v Argentini?**

M. E. T. : Vsem sodelavkam, najlepša hvala za ves trud in sodelovanje! Prihodnjim generacijam pa želim veliko ljubezni, ker brez truda, ne bo šlo to delo naprej! Ob 60. letnici ZSMŽ želim, da bi nam Brezjanska Marija izprosila še mnogo let delovanja!

→ **Hvala vsem trem za vaš čas, predvsem pa hvala za vaše tiho, prostovoljno in neutrudljivo delo v Zvezi!**

Pogovarjal se je **Jože Jan**

OkrOgle OBLETNICE | Tone Brulc (1927 - 1996)

Pred 30 leti, 16. oktobra 1996 je v Argentini umrl pisatelj in kulturni delavec Tone Brulc. Čeprav je s pisanjem začel šele po upokojitvi, je prejel prvo nagrado Slovenske kulturne akcije, prvo nagrado na natečaju revije Mladika ter literarno nagrado Vstajenje.

Tone Brulc se je rodil 28. januarja 1927 v Hrušici v občini Šmihel Stopiče pri Novem mestu. Osnovno šolo je obiskoval v Stopičah in Gabrju. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu do srede let 1941, ko so komunisti šli po Nemce v štiri ure oddaljeno Krško in postavili mejo nemške okupacije tik pred Hrušico in tako Tone ni mogel več v Novo mesto.

Kot mladi fant je bil priča grozotam komunistične revolucije: komunisti so njegovega očeta štiri dni mučili in živega zakopali; mučili in ubili so tudi njegovega brata Jožeta. Tone je stopil v vaške straže in kasneje k domobrancem. Za las se je rešil vetrinjskega holokavsta, komunistom pa je bil vrnjen njegov brat Alojz, ki je bil potem ubit in zakopan pri Težki vodi, kjer je tudi morišče 900 Hrvatov.

Iz Vetrinja je Tone odšel najprej v Videm, nato pa v taborišča Monigo in Servigliano, kjer je maturiral. Po kratkem postanku v taborišču Bagnoli se je vkrcal na ladjo, ki ga je - dvajsetletnika - pripeljala v Argentino.

V Argentini se je Tone zaposlil v steklarni Papini in si postavil dom blizu Slovenske vasi v Lanusu v predmestju Buenos Airesa.

Tone je bil zelo razgledan. Poleg nemščine, ruščine, francoščine in španščine se je zanimal tudi za baskovščino in sanskrt, kar ga je zapeljalo tudi v študij zgodovine.

Leta 1982 se je na vabilo Andreja Rota in Ladislava Lenčka vključil v Slovensko kulturno akcijo, v kateri je bil tudi tajnik od leta 1988 do leta 1995.

Po upokojitvi - konec sedemdesetih prejšnjega stoletja - je Tone začel pisati črtice, eseje, članke, poročila, kritike, komentarje in krajše razprave, ki so bili objavljeni v časopisih in revijah slovenske skupnosti v Argentini (Meddobje, Glas, Svobodna Slovenija, Tabor, Vestnik), v zamejstvu (Celovski Zvon, Mladika, Katoliški glas) in po svetu (Ameriška domovina). Po začetku demokratizacije je objavljal tudi v Sloveniji (Borci, Dialogi, Zbornik Doma in Sveta in glasilo Slovenskega svetovnega kongresa Slovenski svet).

Za svoje literarno delo je prejel več nagrad: Prvo nagrado natečaja Slovenske kulturne Akcije za razpravo “O vprašanju narodne sprave”, prvo nagrado natečaja revije Mladika za črtico “Obup”, nagrada SKA leta 1986 za črtice “Ljudje na robu”, “ Smrt DP-jevca” in “Otroci Jurija Orwella” in leta 1989 za novelo “Sedem dni prahe Matica Pokljukarja v jarmičku. Poskus slovenske pikareske iz tujine”. Leta 1993 je prejel tržaško literarno nagrado Vstajenje za zbirko črtic “Vardevanje angelčka”.

Tone Brulc je umrl na svojem domu blizu Slovenske vasi 16. oktobra 1996. Od njega se je tedanji predsednik SKA Marjan Eiletz poslovil s temi besedami: “Bil je trdno in strastno povezan s pristnim slovenstvom, s slovenskim človekom, skromnim, neznanim kmečkim fantom, neznano kmečko materjo, katerih like je večkrat opisoval. Hrepenel je po zmagi resnice in pravice v daljni domovini, ki jo je samo slutil, a se mu je kot podoba iz sanj vedno bolj odmikala. Včasih ga nismo razumeli, pa nam je vedno na lep, miren način obrazložil svoje poglede na stvari, ki so ga težile.”

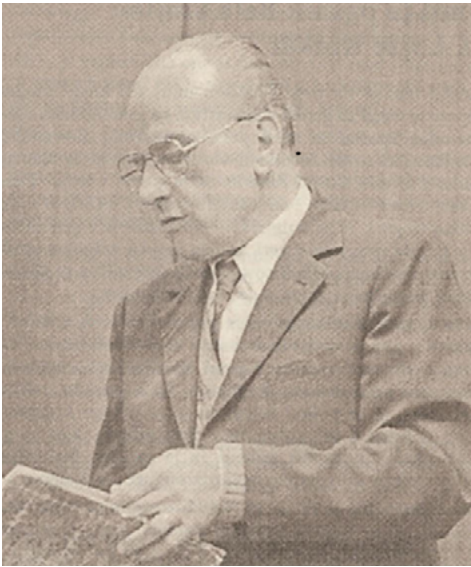
Literarno delo Toneta Brulca

Bivši predsednik Slovenske kulturne akcije, filozof, pesnik in publicist Andrej Rot je Brulčevo literarno delo tako opisal: “Tone Brulc

se je pisanja, tako kot Ruda Jurčec, lotil sorazmerno pozno, po petdesetem letu. Pisal je veliko in je morda najbolj ploden slovenski pisatelj v Argentini. Njegove črtice so nedvomno najboljša proza slovenskega zdomca z lokalno, argentinsko tematiko. Ukvarja se z indijanskimi motivi, indijanskim načinom življenja, s predmestno problematiko v Južni Ameriki. Ob uporabi argentinskega avtohtonega elementa pa ni pozabil slovenskih, zlasti kmečkih motivov. Odlikuje ga poglobljena obravnava socialne tematike in izpiljena zgradba, ki ima ponavadi presenetljiv konec.”

Literarno delo Toneta Brulca je objavljeno v štirih knjigah:

- **Vardevanje Angelčka** (Založba Mihelač, Slovenija - 1993)
Zbirka novel z motivi buenosaireškega predmestja, argentinskega delavskega sveta in indijanske folklore.
- **Judeževi groši.** (Samozaložba Andreja Rota, Slovenija 1996)
Brulc je knjigo posvetil “Prvi protikomunistični vojski najmanjšega evropskega naroda - Slovenskemu domobranstvu - v spomin in opomin ob petdeseti obletnici, pobitih brez kakršnegakoli sodnega procesa in poklanih v strašnih mukah, katerih grobovi o raztreseni po vsej slovenski zemlji. Naša doba bo

mejniki s svojimi “simboličnimi pokoli in spominskimi znamenji”, zamočanim domobranstvom in sedemkrat okleščeno lipico sprave, ki bodo pričali, kdaj je slovenski narod izločil moralno iz vere in začel na kosteh pravičnih graditi samostojno slovensko državo. Vseeno nam pomagajte s svojo priprošnjo pri Bogu, ko bo nastopil čas stiske, saj vsi vemo, da judeževi groši ne trajajo dolgo.”

V njej Brulc na široko opisuje razmere med drugo svetovno vojno v Sloveniji: italijanska oblast na Dolenjskem, nastanek in razvoj partizanskega gibanja, njihov način bojevanja in ravnanje z resničnimi in namišljenimi nasprotniki, vrnitev domobrancev v Jugoslavijo ter pobjo v Teharjah in Kočevskem Rogu, življenje v izseljenjskih taboriščih in selitev v Argentino.

- **Argentina** (Založba Modrijan, Slovenija 1997)
Roman je izšel posthumno, zadnje poglavje je Brulc poslal v Slovenijo le nekaj dni pred smrtjo. V tej knjigi opisuje vsakdanjo stvarnost emigracije, njihove težave, nostalgijo in razočaranja.
- **Šepetanje škratov** (Društvo 2000, Slovenija 2010)

Izbor do tedaj še neobjavljenih črtic Toneta Brulca, ki jih je uredil Andrej Rot. Literarno delo v knjigi sklene avtorjeva hči Alenka Nežka Brulc, ki očeta opisuje v zapisu “Smejmo se, sanjajmo in pripovedujmo pravljice”. Med drugim je o očetu zapisala: “To je bil moj oče! Oče, ki je pripovedoval povesti s strastjo besede, telesa in srca. Tako je tudi živel: brez svetlo-temne srednje poti. Bil je prepričan idealist! Ko je zapustil domovino, so bili ideali, sanje in koprnjenje njegova edina posest. Globoka žalost ni izhajala iz njega, ampak mu je kot temna, težka senca sledila dva koraka zadaj. Nikdar ji ne bi dovolil, da bi ga objela. Toda senca, kot poslanka smrti, mu je lakomno ljubkovala srce in zdravniki so neuspešno skušali izbrisati njen pečat.”

Pripravil: **Jože Jan**

Viri: Svobodna Slovenija, Duhovno življenje, Meddobje, Glas SKA, Tone Brulc: Vardevanje angelčka, Judeževi groši, Argentina, Šepetanje škratov

ŠOLSKO SPRIČEVALO

Oglejmo si šolsko spričevalo, ki je zaznamovalo življenje učencev narodnih šol Slovencev v Jugoslaviji. Nekdanja učenka Helena Klemenčič že 90 let hrani svoje šolsko spričevalo 4. razreda osnovne šole Kovor iz l. 1936/37 in nam ga danes ponuja, da si ga ogledamo. To spričevalo je vsebinsko zelo bogato. Poleg evalvacije učenčevih uspehov v učnih predmetih vsebuje življenjske smernice in napotke za srečno, pošteno ter lepo življenje. Ge. Heleni Klemenčič se zahvaljujemo, da nam je pokazala njeno spričevalo. In pohvaliti jo moramo, ker se pri svojih 99 letih aktivno udelejštuje pri vseh dejavnostih Slovenskega Doma v Carapachayu.

Terezka Prijatelj Žnidar

V SVOBODNI SLOVENIJI pred 70 leti

OTROK JE ZAKLAD

Svobodna Slovenija, Leto XV – Številka 41 (11. 10. 1956)

“Ali že veš?”
“Kaj?”
“Pri Janezu so spet kupili.”
“Spet? Kaj pa misli, Janez! Kako bo pa vzdrževal družino? Bedak, ali ne zna stvar urediti, da bi ostal pri dveh. No ja, kaj hočemo, Slovenci smo res še vedno iz tistih starih časov ...”

Tak je bil pogovor dveh slovenskih mladencev oni dan na vogalu ulice, kjer sta stala v vrsti za kolektiv. Tisti, ki je začel pogovor, je pred nekaj meseci stopil pred oltar, drugi, ki se je zadevi čudil, pa se pravkar pripravlja na zakon. Pripravlja?

Otrok se danes boji svet, ki hoče biti moderen. Moda je, imeti dva malčka pri hiši, še bolje pa samo enega, takole za vzorec. Materi — če jo smemo tako imenovati — povzroča preveč skrbi in neprespanih noči, očetu pa stroški praznijo žep, da potem ni dovolj za kino, nogomet ali konjske dirke. Če morda smrt poseže vmes in odpelje fantka ali punčko med nebeške krilatce, se nekaj tednov objokuje tragedija, sledijo ji tedni “svobode” in — poti obeh zakoncev, ki “sta se ljubila kot Romeo in Julija”, se razideta vsaksebi. Svo-

boda se je spremenila v tiranijo osamljenosti. Strohnela je vez, ki naj bi pomagala družini ustvarjati družino.

Ko je bilo že prepozno, sta nesrečna zakonca ugotovila, da je bil otrok njim edini zaklad.

Eden namenov zakona, ki je skupnost ljubezni, je nekaj dati iz sebe. Ljubezen je prevelika, da bi mogla ostati oklenjena. Prekipi v otroka, ki prijoka na svet in tako simbolično prikazuje večno kontinuiteto Boga. S prihodom otroka nastane družina. Hiša brez otrok je hiša, hiša z otroki je dom. V hiši žive posamezniki, v domu družina. Čim več je otrok, tem večja je družina, tem lepši je dom. Ljubezen zakoncev je popolna, kadar jo povezujejo otroci. Ljubezen zakoncev, ki nočeta otrok, je kakor električni tok, prekinjen zaradi kratkega stika. Luč ugasne. Otrok je poosebljenje staršev, je živa priča njih bivanja na zemlji, ko jih že dolgo ni več. Otrok je izliv prekipevajoče ljubezni staršev in vsak nov otrok dopolnilo prvega, drugemu, tretjemu bratcu ali sestrici. Družina z enim otrokom je družina, z več otroki je popolnejši odsev nazareške

družine: pod golgotskim križem je Mati božjega Sina postala Mati vseh “božjih otrok, Mati številne družine. Otroci so tisti, ki ustvarjajo družino popolno. Oče je res oče in mati je res mati. Otroci so trdnost družine.

Družina je celica naroda. Narod brez družin je izumirajoč narod. Narod brez številnih družin je že zapišan smrti. Zlasti majhen narod. Živeči oče in mati naj si ne nakopljeta krivde za hiter konec naroda, ki mu pripadata. Narodu brez otrok je tak konec zagotovljen. Vsak novi otrok, ki se rodi v narodu, je njegova projekcija v bodočnost. Vsak novi otrok je dokaz, da je narod življenjsko močan. Z vsakim novim otrokom si je narod svest pravice bivanja na zemlji. Vsak nov otrok ohranja narodu pravico do zemlje, ki jo poseduje. Vsak novi otrok je znamenje in obljuba svobode, ker je sad svobodnega dejanja, poudarjen narodu. Meje svobode niso na političnem in gospodarskem polju, pač pa v družini. Ne tisti, ki govorijo o svobodi, pač pa tisti, ki ustvarjajo novo svobodo s tem, da dajejo otroke narodu, so pravi branilci resnične svobode naroda. Otrok je poroštvo demokratičnosti naroda preko številnih družin, ki so zibelke svobode. Narod z mnogimi otroki je blagoslovljen

narod. Otroci so ogledalo naroda, kateremu pripadajo in človeštvo si ogleduje v njih svoj obraz, številni otroci so v slavo narodu in Bogu.

Narodna skupnost, ki se je prostovoljno ali pa je bila nasilno odtrgana od narodnega telesa, prav tako kot narod, sloni na otrocih. Nekaj deset let in odtrgana narodna skupnost bi izgnila, če ne bi imela otrok. Takšnih otrok, ki se zavedajo narodne pripadnosti svojih staršev. Čim več takih otrok ima skupnost, tem večja je njena bodočnost v tujem okolju in v tem večjo korist je narodu, ki je ostal doma. Skupnost z mnogimi otroki je kapital, s katerim narod doma, kadar more in sme, razpolaga v velikem svetu. Skupnost z mnogimi otroki dokazuje svetu, v katerem živi, da je zdrava in življenjsko močna. Obogatuje sebe in tujino. Skupnost z mnogimi otroki posreduje svojemu narodu doma široko razgledanost sadov njegove krvi in presaja v narod, v katerega se je razlila, duha svoje narodne osebnosti.

Otroci so blagoslov družine. Otroci so bodočnost naroda. Otroci so sreča skupnosti.

IZ DOMAČIH LOGOV | *Kimavec*

Letošnjega kimavca bi skorajda lahko preimenovali v vinotok, saj se je večina trgatav v Sloveniji odvila že v začetku kimavca, kar je vsaj štirinajst dni do en mesec prej kot običajno. Seveda je to posledica dokaj hude vročine, ki je Slovenijo pestila praktično celo poletje. A bo vinotok današnja pozornost prijazno odstopil kimavcu in počakal, da pride na vrsto. Slovenske ljudske modrosti povezujejo vreme v kimavcu s prihajajočo zimo in letino. Med drugim velja, da kakršen je september, takšen bo tudi marec, poletne vročine pa se v tem mesecu večinoma že poležejo.

Pregovori ob svetnikih in ljudskih praznikih so tudi v kimavcu pestri in polni modrosti. Kakršen kimavec, takšen bo sušec. Kadar prve dni kimovca pogosto grmi, bo dosti tepkovca, pšenice, rži. Kakršno vreme o kimavca mlaji, takšno je vso jesen najraji. Kakršno vreme na malo mašo nastane, rado še dva meseca ostane. Ako je Matevž vedren, bo prijetna jesen. Zgodnja selitev ptic in žerjavov napoveduje hudo zimo, grmenje v prvih dneh meseca pa obeta dobro letino.

Mesec kimavec je v Sloveniji prinesel pestro paletu odmevnih kulturnih, gastronomskih in športnih dogodkov, ki so zaznamovali prehod iz poletja v jesen.

Na Štajerskem smo praznovali Festival

Najstarejše trte med 24. in 27. septembrom. Takrat vsako leto mariborski Lent zaživi v znamenju vinske tradicije, kuhinje in osrednjega dogodka – uradne svečane trgatve več kot 450 let stare žametovke, ki velja za najstarejšo trto na svetu.

Pestro je bilo tudi drugod po Sloveniji. Dnevi narodnih noš in oblačilne dediščine v Kamniku je največji slovenski etnološki festival, ki je med 11. in 13. septembrom v Kamnik privabil več deset tisoč obiskovalcev, vrhunec pa je doživel s tradicionalno povorko več kot 2000 narodnih noš.

Na Primorskem je vipavska trgatev postregla s številnimi lokalnimi vinskimi in kulinaričnimi praznovanji. V Krškem so se 4. septembra predstavili lokalni ponudniki na uličnem festivalu Okusi Posavja. Gorenjska pa je priredila Kravji bal v Bohinju, ki prinaša tradicionalno praznovanje ob vrnitvi pastirjev in planšarjev z gorskih pašnikov in se je odvijalo 20. septembra ob Bohinjskem jezeru.

Na področju kulture se je zaključil 74. Ljubljanski Festival. Osrednji slovenski poletni festival se je po skoraj stotih vrhunskih opernih, baletnih in simfoničnih dogodkih uradno zaključil 8. septembra.

Nacionalni mesec skupnega branja: Knjižno dogajanje je vrhunec doživelo med

21. in 27. septembrom s številnimi literarnimi večeri in bralnimi skupnostmi po vsej državi. Tudi na področju športa smo imeli pestro dogajanje. Evropsko prvenstvo v odbojki za moške je bilo za naše še posebej uspešno. Slovenska reprezentanca je v drugi polovici septembra navduševala v izločilnih bojih evropskega prvenstva, kjer se je preko osmine finala in četrtfinalne zmage proti Belgiji (3:1) prebila med najboljšo evropsko četverico.

Športni vikend Ljublanica 2026: Med 11. in 13. septembrom je središče Ljubljane utripalo v znamenju tekaških preizkušenj (nočni tek, trail), pohodništva in kolesarjenja.

Julijske Alpe Trail Run: Eden največjih trail tekaških dogodkov v regiji je med 18. in 20. septembrom privabil domače in tuje tekače v osrčje gorskega sveta.

Cerkev v Sloveniji je v kimavcu priredila nekaj odmevnih dogodkov. Škofijski molitveni dan: 12. septembra 2026 je potekal škofijski molitveni dan za duhovne poklice, z osrednjim programom v Petrovčah, ki ga je vodil celjski škof Maksimilijan Matjaž. Molitveni dan je bil tudi na Sveti Gori pod geslom »Odprite vrata Kristusu«.

Kateheze in glasba: Začel se je novi cikel katehez za zakonske skupine za leto

2026/27. Skupina Nova Mana pa je na koncertih v Ljubljani in Mariboru predstavila svoj novi album Vsaka kapljica.

Mednarodne vezi: Ljubljanski nadškof Stanislav Zore je v New Yorku vodil mašo ob 110. obletnici delovanja slovenske cerkve sv. Cirila na Manhattanu.

Z odhodom poletja se človeka poloti nekakšna otožnost in vtise tega občutja delim z vami v pesmi "Ko bom odšel".

*Ko bom odšel,
bo moje stopinje zapolnila trava
in mah bo pokril spomin na poletje.
Prišla bo zima v svojih sivih odtenkih in tonih,
Prisvojila si bo spomine toplih jesenskih večerov.
Naj se še tako upiram, ji ne morem pobegniti.
Moja koža, kosti in kite,
vse redke vrline in tisto malo poguma
bo šlo z njo.*

Ponos in čast, ta krepost in slast.

*Vse kar sem počel, je bilo zanju,
ne zate, ki te ljubim.
Prej ko slej boš to spoznala.
In odšla. Jaz pa ostanem sam
z mislijo nate in na pomlad.*

Pozdrav vsem do prihodnjichi.

Franci M. Donko

DESDE LOS PAGOS ESLOVENOS | *Kimavec*

El *kimavec* de este año casi podría haberse renombrado como *vinotok*, ya que la mayoría de las vendimias en Eslovenia se llevaron a cabo ya a comienzos de septiembre, lo que es entre catorce días y hasta un mes antes de lo habitual. Por supuesto, esto es consecuencia del intenso calor que afectó a Eslovenia prácticamente durante todo el verano. Pero *vinotok* (octubre) cederá amablemente la atención de hoy a kimavec y esperará su turno.

Las sabidurías populares eslovenas relacionan el clima de *kimavec* con el invierno y la cosecha que se aproximan. Entre otras cosas, se dice que tal como es septiembre, así será marzo, y que los calores veraniegos en septiembre ya suelen disminuir.

Los refranes y dichos populares vinculados a los santos y a las festividades populares también son en *kimavec* variados y llenos de sabiduría.

Tal como es *kimavec*, así será *sušec*. Si en los primeros días de *kimavec* truena con frecuencia, habrá abundancia de manzanas peras, trigo y centeno. El tiempo del novilunio de *kimavec* suele marcar el clima de todo el otoño. Si para san Matías hay un día despejado, el otoño será agradable. La temprana migración de las aves y de las grullas anuncia un invierno duro, mientras que los truenos en los primeros días del mes prometen una buena cosecha.

El mes de *kimavec* ha traído a Eslovenia una variada gama de destacados eventos

culturales, gastronómicos y deportivos que han marcado la transición del verano al otoño.

En Štajerska celebramos el *Festival de la Vid Más Antigua* entre el 24 y el 27 de septiembre. En esos días, cada año, la zona de Lent en Maribor cobra vida bajo el signo de la tradición vinícola, la gastronomía y el evento central: la vendimia oficial y solemne de la *žametovka*, de más de 450 años, considerada la vid más antigua del mundo.

También en otras partes de Eslovenia hubo un ambiente muy animado. Los *Días de los Trajes Nacionales y del Patrimonio de la Indumentaria* en Kamnik, el mayor festival etnológico del país, atrajeron entre el 11 y el 13 de septiembre a decenas de miles de visitantes, y alcanzaron su punto culminante con el tradicional desfile de más de 2000 trajes nacionales.

En Primorska, la vendimia de Vipava ofreció numerosas celebraciones locales de vino y gastronomía. En Krško, el 4 de septiembre se presentaron los productores locales en el festival callejero *Sabores de Posavje*. Gorenjska organizó el *Kravji bal* en Bohinj, una tradicional celebración del regreso de los pastores y vaqueros desde los pastizales de alta montaña, que tuvo lugar el 20 de septiembre junto al lago de Bohinj.

En el ámbito cultural concluyó el 74º *Festival de Liubliana*. El principal festival veraniego del país se cerró oficialmente el 8 de septiembre, después de casi cien eventos de ópera, ballet y música sinfónica de primer nivel.

Mes Nacional de la Lectura Compartida: La actividad literaria alcanzó su punto álgido entre el 21 y el 27 de septiembre, con numerosas veladas literarias y comunidades lectoras en todo el país.

También en el ámbito deportivo vivimos un mes muy dinámico. El Campeonato Europeo de Voleibol Masculino fue especialmente exitoso para nuestra selección. En la segunda mitad de septiembre, el equipo esloveno brilló en las rondas eliminatorias del campeonato: tras superar los octavos de final y lograr una victoria en cuartos contra Bélgica (3:1), se abrió camino entre los cuatro mejores equipos de Europa.

Fin de semana deportivo Ljublanica 2026: Entre el 11 y el 13 de septiembre, el centro de Liubliana vibró al ritmo de pruebas de running (carrera nocturna, trail), senderismo y ciclismo.

Julian Alps Trail Run: Uno de los mayores eventos de trail running de la región atrajo, entre el 18 y el 20 de septiembre, a corredores nacionales y extranjeros al corazón del mundo alpino.

La Iglesia en Eslovenia organizó en *kimavec* varios eventos destacados.

Día diocesano de oración: El 12 de septiembre de 2026 tuvo lugar el día diocesano de oración por las vocaciones sacerdotales, con el programa central en Petrovče, dirigido por el obispo de Celje, Maksimilijan Matjaž. También hubo un día de oración en Sveta Gora bajo el lema «*Abrid las puertas a Cristo*».

Catequesis y música: Comenzó un nuevo ciclo de catequesis para grupos matrimoniales para el año 2026/27. El grupo *Nova Mana* presentó su nuevo álbum *Vsaka kapljica* en conciertos en Liubliana y Maribor.

Relaciones internacionales: El arzobispo de Liubliana, Stanislav Zore, celebró una misa en Nueva York con motivo del 110º aniversario de la actividad de la iglesia eslovena de San Cirilo en Manhattan.

Con la partida del verano, a uno lo invade cierta melancolía, y comparto con ustedes las impresiones de ese sentimiento en el poema *Cuando me vaya*.

*Cuando me vaya,
la hierba cubrirá mis huellas
y el musgo envolverá el recuerdo del verano.
Llegará el invierno con sus tonos y matices grises,
se apropiará de las memorias de las cálidas noches de otoño.
Por más que me resista,
no podré huir de él.
Mi piel, mis huesos y mis tendones,
las pocas virtudes y ese mínimo valor que me queda,
se irán con él.*

Orgullo y honor, esa virtud y ese deleite.

*Todo lo que hice fue por ellos,
no por ti, a quien amo.
Tarde o temprano lo comprenderás.
Y te irás. Yo me quedaré solo
con el pensamiento en ti y en la primavera.*

Un saludo a todos hasta la próxima.

Franci M. Donko

